

Krjo 1a

krjola

33

Radka Berešíková

Sweetest taboo

Vločka ktorú nezbadáš
Koľko ti z nich pristane
V nepozornom pohľade

Lupienky kvetov koľké
Otrháš
Koľké unesie vietor
S túžbou nepovedanou

A vôbec veci videné
Dobroduchmi
Druhí nevstúpia do
Tvojho chráneného
Územia

Vlastniť skromné
Právo na
sweetest taboo

Istá neistota

Drží si svoju vládu a česť

Roztápanie instantných
Predsavzatí

Vzatých na pol úst
No celým srdcom

Zalievané horúcou
Túžbou

Vypitá jedna šálka
Noci navyše
Pre

Tento rok možno a hádam
Istá neistota z rozčarenia

Čakajú ma tento rok

Čakajú ma tento rok

Bezvetrie
Aj vetrolamy

Májové nevesty
Na konároch

Ja pod nimi
Na kolenách

Odpustené iným
Opustená nimi

Aj smutné vrby
Sa budú triasť
Bez lásky

Jednoduché
Rozhodnutie
Neotvorím

* * *

poznáš to
záplava sucha
brodíš sa v piesku

kamene sú slová
ticho je hlučnejšie

nádych
výdych

ako pôrod

ved' sa aj
rodíme vraj už takí sme

– nejakí nijakí
smiem byť aj ja

zranená stratená

ani slzy ani krv
nadarmo

Ivan Štípala

Piesne o strate

(výber)

Land's End

Atlantik šumí, na Konci zeme je noc,
na nebi ligot hviezd, svetlo majáku
v diaľke na Lizarde,
záblesky ako tep srdca,
ibaže varujú odvážnych plavcov,
pod hladinou sú bralá, držte sa bezpečných hlbín,
lebo ste na Konci zeme,
tak blízko domov,
namierte kormidlo podľa hviezd
a zábleskov svetla na Lizarde.

v Cornwallle. 1969

Tisovský cmiter

Tisovský cmiter,
za cestou poniže
záhrada.
V cmiteri sú kríže,
v záhrade jablone.
Ach, naši starkí,
kríže zostanú,
jablone zahynú,
Ale kto vysadí nové
a kto ich opatrí
na chválu Boha
a radosť ľudí,
kto zachová dobré štepy?

Či kríže za cestou
prinesú úrodu
a budú značiť večný beh

od jari do jari?
By dobré nezahnulo.

Orech

Teória relativity platí
len vo veľkej rýchlosti
blízkej rýchlosti svetla.
Tu na zemi
platí čas, ktorý sa vlečie
smiešne pomaly.
Zasadíš orech,
nebudeš jesť
chrumkavé jadro,
Len tvoje deti.
A bude úroda sladká
po vás, vrstovníci moji,
s hlavami v piesku
a nohami vo hviezdach?
Či rastú stromy
korunou nadol?

Londýn, jannár 1979

Lásky nestačilo, láska nestačí

Detské hlasy v parku už utíchlí.
Je zima, už sa neozvú.
Deti odrástli.
Iba tráva stále rastie.
Tak míňa sa život.
No studený kamenný kríž
stojí tak ako pred vekmi.
Odišla mama; už len raz
zazrieme jej tvár.
Zostane ešte pocit bolesti,
navždy prázdne miesto
a túžba po hebkej ruke
hladiacej vlasy. A rodinné snímky.
Mráz zabil niektoré vzácne stromy,
no pri koreňoch vyrážajú

nové výhonky.

12.-19.12.1991

Oneskorený list synovi do Afriky

Milý Janko,
píšeš, že miestni už zjedli
krokodílov i pangolina,
korytnačky riečne, hady,
opice i vtáctvo a zver
pralesa.

A guláš z dikobraza chutí ako guma.
Iba chameleóna nevidia.
Nuž chceš preto študovať chameleóny
a objavil si pravú Afriku.

Lenže mne stále robí starosti,
aby si bol múdry;
a uštipnutie jedovatých hadov.

1992

Stromoved

Keď vojdeš do lesa, vrátiš sa do svojej minulosti,
ktorú si opustil.

Už bez nej začínaš zomierať.

Vráť sa!

Liptovský Mikuláš, leto 2006

Archeológia lásky

Rohačka

Bledomodré kvety ľanu
po celom poli ako tvoje oči.
Slnko pieklo mierne,
medzi lúčnymi kvetmi sme sedeli.
Láska poletovala vôkol, bála sa zosadnúť.
a malé dieťa
zbieralo kvety

a išlo za motýľmi,
ktoré nikdy nadhlo
nezosadli, a bálo sa
rôznych hmyzov.
Pokojne ležali
prastaré črepy v hline
i popol mŕtvych v zničených
pohrebiskách,
No pocit straty už bol
niekde v materinej dúške
a keď dieťa zaplakalo
a bozk primrzol na perách,
precitli a zakľiali všetko
v čase.
A na jeseň v sychravom
mrholení
žiarili červené šípky
zdravím, ako búrlivá krv,
čo postriekala kríky.
A na okraji poľa
ležali žulové drviče
s kol nich rozlámané črepy.
Ani archeológ sa už nedozvie,
čo bolo a ako láska odlieta.
september 2007

Velínok
Jánske križovatky
(po žatve)

Už len strniská svedčia o úrode.
Nevedno, aká bola.
Zo stebiel slamy skúšaš zložiť obraz,
no mení sa pri každom pohybe.
Telo prenikol prvý zimný chlad.
Budú ešte teplé dni
v ďalekej jari? Keď láska si hovela
v obilí.
Prvý sneh, prvý srieň
zakrýva masovú popravu
(sťatím).
Vystieraš ku mne ruku.

Je prázdna.
Nemáš už nič.
Už len beloba
a dlhé čakanie v prázdne.
Ale skromné zrnká živia
a budúci čas v nich.
L.M., november 2007

Havránok

rozotnem ťa
lásku vypustím
do obetnej jamy hodím
tisíce rokov
bez teba budem žiť
po jaskyniach v horách blúdiť
mŕtvy von i dnu
v prekliatí
až raz stretnem
čistú dušu
objíme ma
vezme za ruku
k tej jame
a moje slzy ľútosti a poznania
ťa scelia
a budeme zas spolu
iní a navždy
LM, 2.12.2007

Ján Púček

Príbeh

To ticho v malej izbe
Sú kroky slepého koňa
Na kamennej dlažbe

Vyhýba sa schodisku

Chrapľavo dýcha a mlčí

Prechádza cez kuchyňu
A naraz bezdôvodne
Zastavuje pred zrkadlom

"JEDNOROŽEC NEEEXISTUJE!"
tvrdí

Sen

Dnes ráno
Prirážaš čln
K brehu Himalájí
(čo sú odvčera ostrovom)

Suchou nohou vykračuješ?
Medzi vlny
Rozlámané o betón -
Počúvaš šumenie

Na vrchole
Posledný zmrzlinár
Zúfalo hľadá sneh

A nikomu už nezáleží
Na tom
či hovoríš pravdu
či cestuješ v čase
Alebo budúcnosť len predpokladáš

TVARY

Tvar : potme

Zostáva tvar : tvar dlane z piesku
keď sa napokon zatne päť
Sypké odliatky už dávno nie sú bez skupenstva

(prišlo obdobie dažďov -
musíme si odpustiť suché líca
Spomenúť si na hmat)

Všetko hrdzavé v stojatej vode : preosiate
(z ktorej strany síta vyberať pokrm?)

Stopa na skle...

Akoby nič -
na hladine
sa korčuľuje chlapec
s rukami vo vreckách

Vie čo robí - čerí vodu

V bezvetří by bez neho
vyzerala ako ľad

Obrysy bežca

Kto zastavuje pred cieľom
púšťa pred seba len svoj tieň
a rozmazaný nápis na čele
ľad na dne betónového jazera
(lietanie tých ostatných)

Behom sa nezmenší vzdialenosť -
predĺži sa len čakanie
čakaj : na biele polia toho filmu

a reprízu derniéry

(ticho akoby sa zakázalo bežať)

Za vlastným chrbtom len vlastné stopy
obrysy a pomínuteľný sneh
na večnom asfalte

Dýchaj : ukáž prstom na víťaza
keď sám vybiehaš z domu
a už na konci ulice
ti nevyhnutne stuhnú členky

Tvar kruhu

Opäť sa zastavíš až na kraji
akoby nikde predtým neexistoval koniec
(svet od steny k stene :
na dohmať)

k tomu všetkému
celkom nový zemepis -
staré vzdialenosti
zakreslené do cudzích dlaní

Pamätaj:
nekonečno má dva centimetre
a tvar kruhu -
nič čo by si dávno nevedel

len ja teraz držím v ruke
celkom nový nekonečný tvar
ešte teplý
no zatiaľ bez mena

Stanislav Brtoš

Modlitba

Nestačí asi

len ruky zopnúť
a potom ešte iné

všelijaké okrasy

byť slávny
na obdiv ľuďom

toto ťa vôbec nespasí

modlitba
to je láska iná

čo slová na skutky premenila

modlitba iba
a koľkým ešte táto láska chýba

bez lásky zopnúť ruky
je iba pantomíma

za ktorou sa ľudská pýcha skrýva.

Polnočná modlitba

Keď dieťa plače
aj o pol noci
matka iste nespí

okolo neho skáče
vždy je na pomoci

na ruky vezme
bozkami obdaruje

tichučko kolíše

a robí to nežne
dovtedy dieťa varuje
kým ho neuloží do snov ríše

to ruky matky
a srdce láskavé

jej skutky lásky

vždy

modlitba matky nikdy neprestane.

Modlitba vďaky

Tak málo bolo treba
pár hrejivých slov
a kúsok obety

všimnúť si ľudí okolo seba
čo potrebujú skôr
prv oni, až potom ty

a láska potom
preteká nadmieru
od všetkých z vďaky

vnútro je naplnené jasotom
a človek upevňuje vieru
modlitbou vďaky.

Óra et labóra (Modli sa a pracuj)

Modlitba je aj práca
všedná, každodenná
nami vykonaná

práca sa nestráca
ona sa premieňa
čo teda znamená

že by neviem aká bola
veľká, malá
a či hocijaká

„óra et labóra“
práca modlitbou sa stala
veď niekto viacej maká

nedeľme umele
modlitbu od práce
ani kostol od života

žime prirodzene
či modlíme sa a či pracujeme
rovnaká hodnota.

Detská hra

Zaujímavé slová
tak pravdivé
a detské k tomu ešte

keď sa hrá a zvolá
až ostaneme v údive
dieťa, tak si odpovedzte

opýta sa lienky
malého stvorenia
kde ho vezme

(do neba? do pekla?)

sú jeho myšlienky
z detského prostredia
a také nežné

hra je len hrou

a ešte k tomu detská
ale pravdu skrýva

s pravdou treba von
pravda je nebies nevesta
pravda sa vždy ozýva

aká to teda pravda
dobré sa dieťa pýta
hoci aj hrou

o nebi, o pekle,
o tom, čo neminie
a čo nás vlastne čaká

pravda je odkrytá

nebo sa dobýja
vždy iba modlitbou.

Ivan Repček

MOMENT(K)Y

Háj - Nicovô 1976

neskorý
letný podvečer
sedíme
pod sochami alfonza gromu

mladí
chalani bez starostí
hľadáme (sa)
v ťažko vypovedaných slovách

sladkí
v zakázanom ovocí
uzavretí
vo fľaši ríbezľového vína

ktoré
červeno trblietavé
medzi nami
spoľahlivo zaháňa chlad

roztrasené
v krátkych rukávoch
schúlené
vedľa nás zamatové dievčatá

neisto
požičiavam bundu
a nehlučne
obliekam bezbrannejšiu z nich

Háj – Nicovô 1973

z jesenného slnka
naposledy zbierajú teplo
zožltnuté svahy

aj my ...

s doráňanými rukami
drobnými červenými čiarkami
na predlaktí

s červeňou
uzavretou v plnosti
dozretých šípok

s červeňou
z horúčosti
ktorá vošla do dievčenského líca

v trňoch
pichľavých až do kosti
ako poznámky spolužiakov

s nežičlivosťou
alebo závišťou prežívame
čas strácania detskej nevinnosti

a ja ...

si vreckovkou
utriem dlaň a celý svet vymením
za úsmev školníkovej dcéry

recenzie

(Stanislav Kaľavský: *Nebo pieklo*. Vydala Liptovská knižnica G.F. Belopotockého v Liptovskom Mikuláši, 2009)

Narodila sa zbierka

Niektoré knihy alebo texty všeobecne vychádzajú privčas, ako nedozreté. Iné vychádzajú prineskoro a už akosi nemajú čo povedať. A kdesi medzi nimi sú knihy, ktoré vyjdú akurát, v tom pravom čase. K tým posledným možno zaradiť aj knihu **Nebo pieklo** od Stanislava Kaľavského. Do pravého času sa vošla možno tesne pred dvanástou, ale je tu. Táto autorova prvotina bola už dlhšie na svete, básne, ktoré v nej vyšli, viackrát čítal naživo, preto nešiel do žiadnej neistoty.

Čosi vyše tridsiatky básní v útlej knižke, zaujímavej už svojim vzhladom, prináša naozaj zo všetkého trocha. Osobná lyrika reflektujúca osobné zážitky (**výlet, agresívne ráno**), vzťah k žene (**ranná modlitba**) aj ostatné vnemy a pocity sa striedajú s mierne angažovanými textami (**v host'ovskej u bezdomovca**). Objavuje sa humor, satira, irónia a sebaíronia, najmä v niektorých aforisticky ladených textoch (**osihotené definície**).

Všetky básne zaujmú svojou ľahkosťou, vážením slov, niekedy prekvapujúcou pointou, a často prekvapujúcim rýmom. Celok pôsobí ako veľmi úspešný výsledok nejakej hry. Ak som hľadal v zbierke nejaký zmysel, tak ma napadla práve hra. Hra slov, kontrastov, striedania línií a obrazov. Práve obraznosť je ďalšou charakteristikou knihy. Už len fakt, že nás núti viackrát pri čítaní obrátiť knihu pre orientáciu textu, pôsobí zaujímavo. Z celku takto vyskakuje práve báseň **rozkazovací spôsob pripúšťajúci otázniky**, je otočená hore nohami, má skvelú pointu a vizuál výkričníka je naozaj efektný.

Ak chceme porovnávať predchodcov, inšpiráciu alebo vzory, potom v básňach cítiť ľahkosť a radosť z písania M. Válka a J. Urbana. Ale Kaľavský nie je plagiátor, skôr ide ďalej, akoby chcel veci dotvoriť a dopovedať. Miestami cítiť jeho vlastné smerovanie, ktoré zodpovedne hľadá. Jeho texty sú napísané tak, aby im rozumelo čo najviac čitateľov. Je jasné, že za výslednou ľahkosťou je skrytá tvrdá práca. táto črta textov sa dá vytušiť až po ich niekoľkonásobnom

prečítaní. Táto zrozumiteľnosť si miestami žiada malú daň v zmysle oslabenia údernosti výpovede.

Kto v básňach hľadá nastolovanie ťažkých otázok a hľadanie východísk, prípadne rozpovedanie osobnej ťažkej skúsenosti, ten ich v tejto knihe nenájde. Z tohto pohľadu je zrejme najsilnejšia báseň **zaokrúhlene**, v ktorej uchoпил z originálneho uhla naozaj všeobecnú tému relativizovania viny. Naproti tomu text **to je iba básnička** pôsobí dosť prvoplánovo. Ale toto je snáď jediná výčitka, ktorá ma napadla pri čítaní.

Pred nejakým časom autor povedal, že ak vydá knihu, bude to zbierka a nič iné. Myslím si, že zámer sa naozaj podaril. Kniha je dokladom toho, že aj v relatívne okrajových podmienkach môže vzniknúť (a vzniká) slušná kvalita. Má čo povedať v celom kontexte slovenskej literatúry a je len na autorovi, ako dokáže na túto skutočnosť nadviazať.

Ivan Repček

Čo nebo napieklo

Čakať od neba, že bude piecť, je rovnako „lichá“ nádej ako čakať, že dážď bude pršať smerom hore, k nebu. A predsa sa to občas (po)darí. Ba viac – my sami sme pod časom „eyewitnessees“, očitými svedkami (a čím by sme už, slepí civilizáciou i ľuďmi a medzi nimi, asi tak čítali?) obrátenia i vyvrátenia prirodzeného chodu vecí, javov, ba ešte aj podstaty nášho vecného Bytia sa akosi premieňajú, vymieňajú. Stáva sa to vtedy, keď prehovorí básnik. Zvyčajne básnik. Zlé jazyky hovoria, že stačí, aby prehovorila osobnosť. Neverte namysleným...

V Liptove (už) zasa hovoria básnici, ako tvrdil blahej pamäti Ivan Laučík – je storočnica poézie, sto rokov tu bude rásť iba smrek, potom, až potom zasa bude čas prozaický, a možno vyrastie aj borovica. Či jedľa.

V tomto kontexte je „upečená“ aj zbierka Stanislava Kaľavského *Nebo pieklo* (Liptovská knižnica Gašpara Féjerpataky - Belopotockého v Liptovskom Mikuláši, 2009; prvé vydanie). Aby bolo jasné – ide o kontext archetypálnych koreňov a tradície. Nemožno vyrásť nad privlastnený obzor bez toho, aby básnik nedohliadol do

vlastnej drevenice. Kaľavskému sa to zjavne opláca – vidí a je videný, cíti a môže byť precítený. Ak nájde svojho čitateľa. O to sa statočne a bez nadbytočného „podlizovania sa“ usiluje, kladie sa na podstienok v obyčajnom dni, čo je síce (literárno-historický) termín dávnych odviatych čias (rokov päťdesiatych minulého storočia), ale zasa sa ku nám, na naše šťastie, navracajúci ako kvílenie a vzlyk, poetická skratka a vtip, až ako aforizmus. Ale aj iba ako záznam a význam. Či anekdota. Bárš.

Skrátka a dobre – Kaľavský je básnik. Básnik poučený, vnímajúci a najmä rozumejúci, hoci aj sám sebe. To nie je málo, ani jednoduché. Na dnešné časy byť básnikom nie je výhra, nota bene ak sa manifestuje ako ochorenie metaforou a obrazom, kvapkami obrazov. Nech sa, prosím, predbežne nijako nelieči.

Ak sa ale bude Stanislav Kaľavský liečiť zo zbierky Nebo pieklo ako z nejakej choroby, je to správne: zbierka je angína oprávnená, lebo je spradená z pôvodného, autentického sna. Ak by sa ešte vydarila aj silnejšia stavba kompozície celku zbierky (a mávajú a mávali s tým onakvejší majstri ťažkosti!), už by to nebolo ono – dokonalé nikoho nezaujíma. Je to dokonalé totiž.

Nateraz sa oddá v zbierke Stanislava Kaľavského hľadať nielen čo Nebo pieklo, ale aj čo napieklo, dopieklo a čo zostáva ako cesto na budúci Kaľav-káč.

S úctou k básnikom nateraz nepotrebný

k.i. a d., 2010

ĎAKUJEME ZA FINANČNÚ PODPORU

kerjola

Časopis Klubu mladých autorov pri Liptovskej knižnici Gašpara Fejérpataky-Belopotockého (ŽSK) v Liptovskom Mikuláši. Číslo 33.
Autori tohto čísla: Radka Berešíková, Stanislav Brtoš, Karel Ilja Dvořák, Ján Púček, Ivan Štípaľa, Ivan Repček. Zostavila: Anna Ondrejková. Grafická úprava: Ján Púček. Vydala Liptovská knižnica Gašpara Fejérpataky-Belopotockého (Žilinský samosprávny kraj) v Liptovskom Mikuláši. Marec 2010.

resterajuklaminenvartuvlerionovaklpikldolep
mer**KRJE**LAmenrtiskfujlipampostojimfjmve.
kfkpespsafukhogasekologkperm**33**janterinme.
peqw**ČASOPIS**koyanpowanayamenhiklopasa
ld**KLUBU**gp krnff,fnrfow**MLADÝCH**gjf
htzozigjktgnnfg**AUTOROV**najmenemevypop
jgjkffgfg**PRI**pe**LIPTOVSKEJ**Iskeujd
KNIŽNICIfhfsposqnreufvbyxmdfj oeoopak
lffpoeilopsmerpondenekizejoprayspektmvjfofov
GAŠPARAkglekn**FEJÉRPATAKY-**
mvnfeir**BELOPOTOCKÉHO**fmrfrkriroqw
ffmfnbfbbrurrffu**(ŽSK)**nonoktotorobi desjfp
jgkeprpfgklrkrjkfgndncvvsueiotrururofjkfg
hjdkfjkf**V**gk rpešekdn**LIPTOVSKOM**mrn
mertiklopas**MIKULÁŠI**lerpdfofnhcfvnfjkf
perjffvvnvnbfgglsmmqwoerirtfnn cdbndkdkdop